



Laaiend

Auteur: Peter van Beek

Illustraties: Sjer Jacobs

L E E S									
L	Leeservaring								
	A	B	C	D	E	F	G	H	
A	AVI								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
T	Thema								
	jaloerie; dood								
Toegekend door KPC Groep te 's-Hertogenbosch									

Aanvulling op Leeslatthema's: verliefd zijn; relatie met ouders

Genre: realisme

Aantal bladzijden: 96

1 Korte inhoud

Mat trekt zich helemaal terug in zichzelf. Zijn broertje Daan is na een maandenlange ziekte overleden. De dood van Daan heeft het gezin niet nader tot elkaar gebracht. Integendeel. Met Daan verliest vader zijn favoriete zoon. Vader is bij de brandweer en Daan had daar ook veel belangstelling voor. Mat niet. Mat helpt zijn moeder graag. Hij kan het goed met haar vinden. Vader vindt Mat een moederskindje. Geen echte vent. Mat voelt zich niet geaccepteerd. Daarom sticht hij brandjes in het bos.

Na een week thuis te zijn geweest na de begrafenis van Daan, gaat Mat weer naar school. Maar ook daar gaat het niet goed. Als Lydia de klas wordt uitgestuurd, stapt ook Mat op en gaat met haar mee. Samen gaan ze de stad in.

De volgende dag spreken ze af in het park. Lydia oppert om in het weekend het bos in te gaan om te proberen de brandstichter te pakken. Mat wimpelt dat af. Wel gaat hij een stukje fietsen met zijn moeder. Ze praten, vooral over vader en wat die van Mat verwacht. Moeder vraagt of hij jaloers is op zijn vader. Mat begrijpt die vraag niet.

Mat gaat door met brandjes stichten in het bos. Lydia trekt meer met hem op. Samen gaan ze naar een stuk verbrand bos. Daar zoenen ze.

De ouders van Mat hebben geen vakantieplannen. Lydia stelt voor dat ze meegaan naar Spanje. Daar hebben haar ouders een groot huis. De moeder van Mat voelt er niet veel voor. Zij vindt Lydia niet zo'n geschikte vriendin voor Mat. Maar na een bezoek van Mat en zijn ouders aan die van Lydia, heeft de vader van Mat het geregeld met Lydia's vader. Ze gaan mee naar Spanje.

Op school zijn de rapporten uitgedeeld. Mat en Lydia zijn allebei over. Het is vakantie. Mat besluit om te stoppen met brandstichten. Om Lydia? Hoeft hij geen aandacht meer? Wil hij geen wraak meer nemen op zijn vader die hem vernedert met 'moederskindje'? Wanneer Mat met zijn goede rapportcijfers van school thuiskomt, is er een



vertrouwd moment met zijn moeder. Hij wil haar knuffelen. Maar mama zegt: 'Niet doen, dat is voorbij.'

Die avond gaat hij naar Lydia. Zij laat hem de vakantiefilm van het vorige jaar in Spanje zien. Ook haar Spaanse vakantie vriendje staat erop. Lydia vertelt dat ze af en toe nog e-mailen. Mat vraagt zich af wat Lydia toch in hem ziet, als ze al een vriendje heeft.

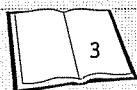
In Spanje maken Lydia en Mat een fietstochtje in heuvelachtig bosgebied. Het is heet. Tijdens een drinkpauze wil Lydia zoenen, en ze wil meer. Mat wil dat niet. Lydia wordt kwaad, scheldt hem uit voor moederskindje, rent weg en laat Mat alleen achter. Hij verdwaalt. Wanneer het begint te onweren, slaat de bliksem vlakbij in. Het kurkdroke bos gaat branden. Mat weet de kelder van een ruïne te bereiken en raakt buiten bewustzijn. Wanneer hij bijkomt, regent het hard. Het brandt niet meer. Tegen de muur van de ruïne valt hij in slaap. Hij droomt over Daan en zijn vader en moeder. Als hij wakker wordt, schijnt de zon. Hij hoort stemmen. Zijn vader en Spaanse brandweermannen vinden hem. Mat wordt op een brancard het bos uitgedragen en bij de weg staat zijn moeder. Ze lacht naar hem.

2 Villa-aspecten

De teksten met een grijze achtergrond komen uit het boek. De paginacijfers staan erbij.

2a Inleidend tekstje

Laiend wordt op bladzijde 3 ingeleid met de volgende tekst:

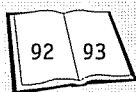


*Als je meevoelt met Mat,
dan ervaar je wat verdriet is,
dan weet je hoe het voelt, als je vader je niet accepteert zoals je bent,
dan leer je hoe egoïstisch vriendschap kan zijn.*

De hoofdpersoon in *Laiend*, Mat, krijgt heel wat voor zijn kiezen. Door deze inleidende tekst worden de lezers op het spoor gezet van drie diep ingrijpende emoties waarmee hij te maken krijgt. Wanneer u met de kinderen praat over deze tekst, laat ze dan hun eigen ervaringen vertellen met verdriet, je al of niet geaccepteerd voelen door anderen en gebeurtenissen die vriendschappen op het spel kunnen zetten. Bespreek dat ze tijdens het lezen dat wat Mat beleeft in verband kunnen brengen met hun eigen ervaringen. Maakt Mat dezelfde dingen mee als zij? Wat zouden zij doen wanneer ze in de schoenen van Mat stonden? Als het boek uit is, vinden ze in de Gevoelenskamer dezelfde vragen om over na te denken.



2b Villa Alfabet



Taalkamer

'Ik heb haar altijd mooi gevonden, zelfs nu het lijkt alsof haar huid gevouwen is.'

'Bovenop de achterbumper zat een deuk. Een auto zoals ze zelf was.'

'Mama verscheen als een dia in mijn hoofd. Ze lichtte op en verdween weer.'

'De uren brokkelden langzaam af naar de middag.'

Kreeg je ook beelden in je hoofd toen je deze zinnen las?

De zinnen in de Taalkamer bevatten beeldend taalgebruik. Als je ze leest, krijg je beelden in je hoofd, die meteen duidelijk maken hoe iets of iemand eruitziet of wat er gebeurt.

Op bladzijde 10 staat de eerste zin. Mat heeft het over zijn moeder. Het verdriet over het verlies van Daan heeft sporen nagelaten in haar gezicht. Ze is mager geworden en heeft diepe lijnen naast haar mondhoeken. Toch blijft ze mooi in de ogen van Mat. Zegt dat iets over de verhouding tussen moeder en zoon? Of is het een objectieve constatering, dat een gezicht met groeven toch mooi kan zijn?

De tweede zin beschrijft hoe Mat denkt over De Kleuver, het serpent van Frans. Haar auto heeft een deuk en Mat vindt dat zichzelf ook iemand met een deukje is. Duidelijk wat hij hier mee bedoelt, nietwaar? Vindt hij dat alleen omdat zij Lydia de klas uitstuurde? Of zegt de toevoeging 'het serpent van Frans' al genoeg?

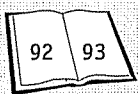
De volgende twee zinnen staan beide op bladzijde 44.

Het beeld van zijn moeder komt in zijn hoofd op en verdwijnt weer als Lydia de gevoelens van Mat in de war brengt. Ze komt naast hem zitten, raakt hem aan met haar been. Mat krijgt het warm en voelt van alles tintelen. Waarom denkt hij juist nu aan zijn moeder? Eventjes maar, als een dia die een paar seconden vertoond wordt. En dan de inhoud van het plaatje: zijn moeder staat in de tuin met haar rug naar hem toe, met een grote spiegel in haar handen en staand op een berg luciferdoosjes. Kunnen de kinderen bedenken wat deze beelden betekenen?

'De uren brokkelden langzaam af naar de middag.'

Herkennen de kinderen het gevoel van langzaam voortkruipende tijd? Wat vinden ze van deze zin? Geeft hij dat gevoel goed weer? Kunnen ze het op een andere manier verwoorden?

Kunnen ze ook zo'n zin bedenken voor tijd die juist voorbij vliegt?

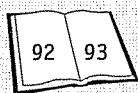


Gevoelenskamer

Stel je eens voor dat jij in de schoenen van Mat stond: je broertje dood, vader en moeder hebben ruzie om jou, je vader vindt je een moederskindje, je vriendinnetje wil dingen die jij niet wilt.

Hoe zou jij je voelen? Wat zou jij doen?

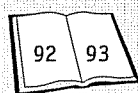
In het inleidend tekstje van bladzijde 3 komen deze elementen ook voor. Nu het boek uit is, en de kinderen gelezen hebben wat Mat is overkomen, hoe hij zich voelt, kunnen ze zich voorstellen hoe zichzelf gereageerd zouden hebben op die gebeurtenissen. Wat vinden ze van de reacties van Mat? Overdreven? Overkomt het hem allemaal? Komt hij voor zichzelf op, of juist niet?



Denkzolder

Verandert er iets na de vakantie in Spanje? Tussen Mat en zijn vader? Tussen Mat en zijn moeder? Tussen Mat en Lydia? Tussen de vader en moeder van Mat?

De relaties die Mat heeft met zijn vader, moeder en Lydia zijn de belangrijkste thema's in *Laaiend*. Laat de kinderen eens filosoferen over de veranderingen in die relaties door de gebeurtenissen in Spanje. Kijkt Mat anders naar zijn vader, of misschien andersom, kijkt de vader van Mat op een andere manier naar zijn zoon? Gaat Mat voortaan anders om met zijn moeder? Is de vriendschap met Lydia voorgoed over?



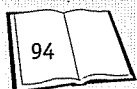
Schrijfplek

Wat zou Mat gedaan kunnen hebben als zijn vader niet bij de brandweer was geweest, maar politieman? Of treinmachinist? Kun je dan een nieuwe bladzijde 7 schrijven?

De reactie van Mat op zijn vader wordt mede bepaald door het beroep dat deze uitoefent. Brandjes stichten als je vader bij de brandweer is. Wat kunnen de kinderen bedenken als de vader van Mat een ander beroep zou hebben? Bij de beroepen hier genoemd op de Schrijfplek, of bij een beroep dat ze zelf verzinnen.



Peter van Beek stuurde een e-mail aan alle lezers. De tekst luidt:



Van: pcvbeek@wanadoo.nl
(of mail via: villa@maretak.nl)
Aan: <alle lezers van Laaiend>

Beste lezer,

Misschien heb je Laaiend gelezen omdat het spannend is, maar dat is voor mij alleen de buitenkant van het verhaal. Het gaat mij in dit boek vooral om de problemen van Mat, die een (te) hechte band met zijn moeder heeft en het moeilijk kan verwerken dat zijn vader hem geen stoere jongen vindt. Als Mat verliefd wordt op Lydia, begint hij te begrijpen dat hij zijn moeder langzamerhand moet loslaten. Hij ziet ook in dat niet alleen zijn moeder van hem houdt, maar ook zijn vader. De crisis in het leven van Mat is voor mij de kern van Laaiend. Ik heb geprobeerd alle gebeurtenissen in het verhaal zo te kiezen dat ze Mats ingewikkelde gevoelens en emoties versterken. Uiteindelijk veranderen de gebeurtenissen het leven en denken van Mat.

Laaiend is vooral een psychologisch boek: het gaat eigenlijk alleen over de binnenkant van Mat. Zijn mening over zijn moeder, vader en Lydia moet hij bijstellen en daardoor verandert hij, leert hij iets meer begrijpen van zichzelf en de wereld om hem heen.

Laaiend is mijn zevende jeugdboek. Ik ben geboren in 1958, ben getrouwd en heb drie dochters. Behalve jeugdboeken schrijf ik veel artikelen voor bladen en tijdschriften, waarvoor ik ook de foto's maak. Daarnaast geef ik Nederlands op een middelbare school.

Ik hoop dat je Laaiend niet alleen een spannend, maar ook een boeiend boek vond.

Groet,

Peter van Beek

In een gesprek met de kinderen over de e-mail kunnen de volgende elementen aan de orde komen:

Misschien heb je Laaiend gelezen omdat het spannend is, maar dat is voor mij alleen de buitenkant van het verhaal. Het gaat mij in dit boek vooral om de problemen van Mat. Vinden de lezers de problemen van Mat ook het belangrijkste in Laaiend? Is Peter van Beek erin geslaagd om een boek over problemen van een jongen van 12 of 13 jaar ook spannend te maken?



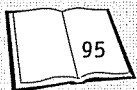
De crisis in het leven van Mat is voor mij de kern van Laaiend. Ik heb geprobeerd alle gebeurtenissen in het verhaal zo te kiezen dat ze Mats ingewikkelde gevoelens en emoties versterken. Uiteindelijk veranderen de gebeurtenissen het leven en denken van Mat. Peter van Beek gebruikt het woord 'crisis'. Hebben de lezers de gebeurtenissen in het leven van Mat ook zo ervaren? Zijn de veranderingen in het leven en denken van Mat de kinderen ook opgevallen? Kunnen ze benoemen welke gebeurtenissen vooral geleid hebben tot die veranderingen?

Laaiend is mijn zevende jeugdboek.

Is het lezen van *Laaiend* aanleiding om nog een boek van Peter van Beek te willen lezen? Kunnen de kinderen motiveren waarom wel of niet? Hebben ze al eens eerder een boek van deze schrijver gelezen? Was dat een boek met een vergelijkbare inhoud of ging het om een compleet ander verhaal? Zien ze overeenkomsten in beschrijving van gevoelens en het taalgebruik? Staan er in dat andere boek net zulke zinnen als in *Laaiend*? Zinnen met hetzelfde beeldend vermogen als die welke zijn opgenomen in de Taalkamer bijvoorbeeld?

2c Vragen naar aanleiding van de Villaatjes

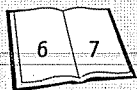
Na de bladzijden 11, 50 en 71 staan in het boek de Villaatjes  afgedrukt. De vragen die daarbij horen staan achter in het boek. Hieronder zijn ze weergegeven. Als u met de kinderen over het boek praat nadat ze het hebben uitgelezen, neem dan een selectie uit de vragen met hen door. Laat in eerste instantie de kinderen kiezen over welke vragen ze willen praten. Vraag dóór als er niet zo veel uitkomt. Vraag vooral weer naar eigen ervaringen en gevoelens in situaties die de kinderen zelf hebben meegemaakt. U kunt er ook voor kiezen om de vragen meteen te bespreken als de gedeelten, waarop de vragen betrekking hebben, gelezen zijn.



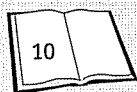
Vragen na bladzijde 11

1 Hoe denkt Mat over zijn vader? Denkt hij anders over zijn moeder?

Enkele fragmenten:



In de maanden dat Daan ziek was, had ik aan iedereen een hekel, behalve aan mama. Ik was kwaad, vooral op mijn vader. (...) Ik voelde de hand van mijn vader op mijn schouder en hij kneep zacht. Ik draaide van hem weg, want ik kon er niet tegen als hij me aanraakte. (...) Ik ben maandenlang alleen geweest, zonder vader en dát doet pijn.



'Papa heeft gelijk.' Mama's zachte stem, die ik bijna nooit tegen-spreek. (...) Ik heb haar altijd mooi gevonden, zelfs nu het lijkt alsof haar huid gevouwen is.



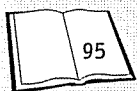
Wanneer u deze fragmenten nog een keer laat lezen, begrijpen de kinderen dan hoe Mat tegen zijn vader en moeder aankijkt? In welke van de zinnen zit de kern van zijn kritiek op zijn vader? Zou hij kritiekloos tegenover zijn moeder staan?

2 Waarom zou Mat nu juist **brand** stichten?

Natuurlijk leggen de kinderen de link met zijn vader, een expert in het blussen van branden. Hij adviseert zelfs in het buitenland bij het bestrijden van bosbranden.

3 Mat vraagt zich af: *Als je een kind verliest, is dat erger dan dat je broertje doodgaat?* Wat vind jij?

Hier probeert Mat zich te verplaatsen in het verdriet van zijn moeder. Zij heeft immers haar kind verloren. Mat verloor zijn broertje. Allebei natuurlijk verschrikkelijk als het je overkomt. Zit er verschil in het verdriet van Mat en dat van zijn moeder? Kunnen de kinderen een antwoord geven op de vraag van Mat?



Vragen na bladzijde 50

1 Lees bladzijde 27 nog eens. Met wie ben jij het eens? Met Mat? Met moeder? Met de vader van Mat?

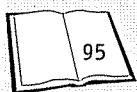
Mat vindt dat hij zijn moeder best mag helpen, ook al is hij 13. Moeder zegt dat jongens van 13 dat niet meer doen. Dat die gaan voetballen of vissen met hun vader in plaats van in de tuin te werken of te stofzuigen. En vader vindt Mat een moederskindje. Hoe denken de kinderen daarover? Als de moeder van Mat vraagt waarom hij haar graag wil helpen, wil hij antwoord geven, maar kan het woord niet uitspreken. Welk woord is dat?

2 Wat bedoelt moeder als ze aan Mat vraagt: 'Ben je jaloers op papa?'

Bedoelt moeder dat Mat jaloers is op zijn vader, omdat hij bij de brandweer is en dat zo'n stoer beroep is? Als dat het niet is, wat bedoelt ze dan met haar opmerking? Kun je jaloers zijn op je vader als het om je moeder gaat?

3 Als je zoent, heb je dan verkering? Heb jij verkering?

Wie van de kinderen heeft weleens gezoend? Heb je dan meteen verkering? Zoen je alleen als je verkering hebt?



Vragen na bladzijde 71

1 Op bladzijde 57 staan deze zinnen:

Dat zou ik nooit doen. Ik zou de spullen meenemen om mama te helpen.



Wat zou jij doen? Ben je een moederskindje als je je moeder helpt?

Natuurlijk wil ik met haar naar Spanje.

Twijfelt Mat toch een beetje? Zou jij meegaan?

Mat vergelijkt in de eerste zin het gedrag van Lydia met dat van hemzelf. Hij realiseert zich dat hij behulpzaam is bij huishoudelijke karweitjes. Lydia is dat kennelijk niet. De vuile vaat laat ze gewoon staan. Wat doen de kinderen? Helpen zij hun moeder ook weleens uit zichzelf bij karweitjes in huis? Ben je dan meteen een moederskindje?

In de tweede zin klinkt de twijfel door die Mat heeft. Hij beseft dat Lydia anders is dan hijzelf. Ze zoenen. Hij is verliefd. Ze zegt dat ze hem lief vindt. En toch voel je dat Mat twijfelt als hij denkt: *Natuurlijk wil ik met haar naar Spanje.* Wat zouden de kinderen doen in zijn plaats? Meegaan?

2 Waarom wil Mat de brandweerauto's van Daan graag hebben?

Vroeger wilde Mat nooit met brandweerwagens spelen. Hij speelde zelfs helemaal niet met auto's. Waarom wil hij nu opeens die auto's wél hebben? Omdat ze van Daan geweest zijn, als tastbare herinnering aan zijn overleden broertje? Of wil hij iets bewijzen tegenover zijn vader? Hij weet immers dat papa het leuk vond dat Daan zo'n belangstelling had voor de brandweer. Probeert hij zo waardering van zijn vader te krijgen?

3 Wat denk je, gaat de logeerpartij in Spanje door?

Vader heeft het even geregeld met de vader van Lydia. Ziet hij alleen maar de terreinwagen die de brandweer zal kunnen krijgen? Lydia wil het ontzettend graag. Ze is duidelijk verliefd op Mat. Maar Mats moeder denkt dat de moeder van Lydia niet zo blij is met het plan. Zijzelf voelt er helemaal niets voor. Het lijkt op ruzie tussen Mats vader en moeder uit te draaien en waarschijnlijk hebben Lydia's ouders ook ruzie, denkt Mat. Wat voorspellen de lezers?

3 Extra Verdieping

3a Praten over taal en gevoel

Gevoelens spelen een belangrijke rol in *Laaïend*. De relaties die Mat heeft met zijn vader, zijn moeder en Lydia roepen allerlei tegenstrijdige gevoelens bij hem op. Achtereenvolgens worden zijn verhoudingen tot deze drie besproken.

Mat en zijn vader

De verhouding van Mat en zijn vader is altijd al problematisch geweest. Waarschijnlijk was Mats vader al teleurgesteld in hem toen hij nog jong was. Kunnen de kinderen zich

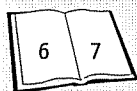


voorstellen wat een vader verwacht van zijn oudste zoon? Zeker zo'n vader als die van Mat? Hij werkt bij de brandweer, een stoer beroep. Zou het een beetje een macho zijn? En dan blijkt Mat niet van ravotten te houden. Niet van voetballen. De brandweer interesseert hem niet, ook niet als zijn vader brandweerautootjes voor hem meebrengt. Mat hielp zijn moeder liever. Misschien kunnen de kinderen zich voorstellen waar Mat het liefst mee speelde toen hij klein was.

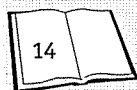
Toen bleek dat Daan de dingen van papa wel leuk vond, trok vader veel meer met Daan op dan met Mat. Hij noemde Mat zelfs een moederskindje. Wat vinden de kinderen, mag een vader verschil maken tussen zijn kinderen?

Zijn alle vaders zo als de vader van Mat? Ook als vaders geen brandweerman zijn, maar op een kantoor werken? Zegt het beroep van de vader van Mat ook iets over hoe hij tegen Mat aankijkt? Mat heeft wel een erge hekel aan zijn vader. Hij wil zelfs niet dat hij hem aanraakt na de begrafenis van Daan. Wat zijn vader ook zegt of doet, hij kan niets goed doen in de ogen van Mat. Pas in Spanje verandert er iets. Mat wordt door zijn vader gered. Hoe zou Mat zich gevoeld hebben toen hij door zijn vader de rotsen af werd gedragen? Verandert de bosbrand in Spanje iets in de verhouding tussen Mat en zijn vader?

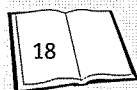
Een aantal zinnen die de verhouding tussen Mat en zijn vader typeren:



In de maanden dat Daan ziek was, had ik aan iedereen een hekel, behalve aan mama. Ik was kwaad, vooral op mijn vader. (...) Ik voelde de hand van mijn vader op mijn schouder en hij kneep zacht. Ik draaide van hem weg, want ik kon er niet tegen als hij me aanraakte. (...) Ik ben maandenlang alleen geweest, zonder vader en dát doet pijn.



Daan wilde daarna naar de speeltuin. Hij ging vaak samen met papa, iets wat hij met mij nooit gedaan had. Waarom eigenlijk niet?

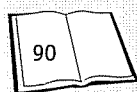


'Je bent nog steeds een kind,' zei hij tegen mij, 'een moederskindje.' De minachting in zijn stem kon hij niet verbergen.



'Ga je moeder maar troosten,' zei hij. 'Daar ben je geschikt voor.'

Er staan nog veel meer zinnen in het boek die de verhouding tussen Mat en zijn vader beschrijven. Laat de kinderen nog enkele opzoeken en bespreek deze met hen. Is het fragment op bladzijde 90 anders van toon?



'Mat!' Mijn vader rende de rotsen op, gleed uit en viel. Hij stond weer op, zijn gezicht was zwart van het roet. 'Mat!'



Mat en zijn moeder

Mat is een moederskindje volgens zijn vader. Hij helpt haar graag. Door haar voorgelezen worden geeft een fijn, vertrouwd gevoel. Als zijn moeder stopt met voorlezen zodra hij naar groep 7 gaat en zegt dat hij te groot geworden is, denkt hij zelfs: 'Ik wil niet groot worden.' Kan het zijn dat moeder dat zegt, omdat vader vindt dat hij een moederskindje is?

Zijn moeder ziet ook dat Mat niet goed met zijn vader kan opschieten. Ze neemt hem ook een beetje in bescherming. Als zijn vader boos op hem is, gaat zij met Mat praten. Maar zij kiest niet samen met Mat partij tegen vader. Ze probeert Mat te laten begrijpen hoe vader zich voelt. Als vader een keer kwaad de deur uitloopt na een ruzie met moeder over Mat, vergoelijkt ze dat met de woorden: 'Papa heeft het niet gemakkelijk.' (blz. 24)

Tijdens het fietstochtje met mama praat Mat met haar over hoe hij zijn vader ervaart. Over het opstel dat hij schreef, met een hoofdpersoon die het niet erg vindt dat zijn vader doodgaat. Over het feit dat papa meer van Daan hield dan van Mat. En dan zegt mama opeens: 'Ben je jaloers op papa?' Dat verandert iets in Mat. Op de terugweg zeggen ze niets meer tegen elkaar. Het lijkt voor Mat zelfs of hij alleen fietst. Opgesloten in zijn hoofd. Zo is hij met zijn gedachten bezig.

Zien de kinderen ook dat dit het begin is van een andere verhouding tussen Mat en zijn moeder? Begrijpen ze dat ook moeder wil dat hij zich niet meer zo aan haar vastklampt?

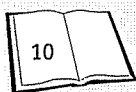
Dan is er Lydia. Is ze verliefd op hem? Is Mat verliefd op Lydia? Als hij zich dat afvraagt, denkt hij plotseling aan zijn moeder en realiseert zich nog een keer dat ze anders is geworden.

In het fragment op bladzijde 34 wordt duidelijk dat Mat zich opeens realiseert wat moeder bedoelde met de vraag of hij jaloers was op papa. Laat deze bladzijde nog eens lezen en praat met de kinderen over de betekenis van de cursief gedrukte zinnen: *Als ik mijn vader zou zijn... en: Ik ben mijn vader niet en mama is gewoon mijn moeder. Gewoon?* Waarom wordt Mat misselijk van die gedachte en moet hij zijn hoofd onder de kraan houden?

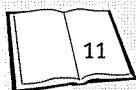
Als zijn moeder kritiek heeft op zijn vriendschap met Lydia (blz. 58/59) vindt Mat dat zijn moeder zeurt! Hij wordt zelfs kwaad op haar als ze zegt dat zij en papa liever niet hebben dat hij meegaat naar Spanje. Mat denkt zelfs: *'Zoenen jullie ook?'* *Waarom vraagt dat stomme mens dat!* Zien de kinderen ook dat Mat bezig is losser te komen van zijn moeder en dat de vriendschap met Lydia daar de oorzaak van is? Mat kiest voor Lydia in dit geval, tegen de wens van zijn moeder in.

Op de dag dat hij met zijn rapport thuiskomt (blz. 73) begrijpt Mat definitief wat er veranderd is. Zijn moeder kust hem en in een flits voelt hij zich weer de kleine jongen die met haar wil trouwen. Hij wil haar knuffelen, maar mama zegt dat dit voorbij is. Haar ogen zijn daarbij vochtig. En Mat realiseert zich: ze wordt voor altijd mijn moeder, niet meer en niet minder. En mama begrijpt het, tikt met een vinger tegen haar wang en zegt: 'Het is beter zo, veel beter.' Voelden de lezers toen ook dat Mat niet echt meer een moederskindje was?

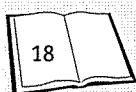
Deze zinnen typeren de verhouding tussen Mat en zijn moeder in het begin:



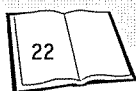
'Papa heeft gelijk.' Mama's zachte stem, die ik bijna nooit tegen-spreek. (...) Zij begrijpt me, mijn vader snapt niets van mij. (...) Ik heb haar altijd mooi gevonden, zelfs nu het lijkt alsof haar huid gevouwen is.



Ik wilde niet groot worden. Bij haar wegkruipen, dat wilde ik. Haar geur ruiken, haar handen voelen.



Tijdens de wiskundeles woonde ik met mama in een groot, houten huis. (...) Onder het eten lachte ze naar me.



Woonde ik maar met haar alleen.

Kunnen de kinderen nog meer zinnen vinden die goed vertellen wat Mat voor zijn moeder voelt?

Mat en Lydia

Bespreekt u met de kinderen de volgende opmerkingen over de verhouding tussen Mat en Lydia. Laat steeds aan de orde komen hoe zichzelf gereageerd zouden hebben in de situaties waarin Mat met Lydia komt te verkeren.

Lydia voelt zich aangetrokken tot Mat. Waarom zou dat zijn? Omdat hij met haar de klas uitliep toen zij eruit gestuurd werd? Omdat ze hem zielig vindt, vanwege Daan? Omdat ze een vriendje wil hebben? Omdat ze gewend is haar zin te krijgen? Of omdat ze Mat erg lief vindt?

En waarom gaat Mat met haar mee? Vindt hij Lydia meteen aardig? Kijkt hij tegen haar op? Is hij misschien een heel klein beetje bang om nee te zeggen tegen haar? Of vindt hij het spannend om verkering te hebben?

Moeder vindt Lydia veel te wijs voor Mat. Ze denkt dat ze meer vriendjes heeft gehad. Wat denken de kinderen hierover? Heeft moeder gelijk? En zou Mat al eens eerder een vriendinnetje gehad hebben?

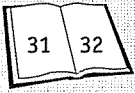
Lydia en Mat zoenen. In Spanje blijkt dat Lydia meer wil dan zoenen. Hebben de kinderen door waar het over gaat? Wat vinden ze van het gedrag van Lydia? En wat vinden ze van de reactie van Mat hier op? Wat zouden zij gedaan hebben? Lydia rent weg na de afwijzing door Mat. Hoe verklaren ze het weglopen van Lydia? Als je verkering hebt, dan laat je elkaar toch niet in de steek? Wat vertelt dit volgens de kinderen over de gevoelens die zij voor Mat zegt te hebben? Is ze egoïstisch, zoals in de inleidende tekst op bladzijde 3 wordt gesuggereerd?

In de Denksolder wordt de vraag gesteld of er na de vakantie in Spanje iets verandert tussen Lydia en Mat. Wat hebben de kinderen hierop geantwoord?

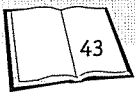
Enkele zinnen die de verhouding Mat – Lydia typeren:



Verliefd?

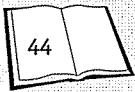


Lydia verliefd op mij? Dat was wel het laatste wat ik wilde. (...) 'Vind je mij niet leuk?' Ze vroeg het langzaam, met een hoge stem, haar hoofd een beetje schuin. Ik kreeg het steeds warmer en ik was duizelig. *Vroeg ze nu verkering? Dat wilde ik niet.*

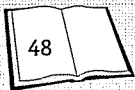


'Hoi,' zei ze. *Had ze altijd zulke lichtjes in haar ogen?*

Verliefd!

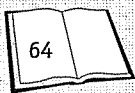


Lydia was zo dichtbij. Ik had mijn hand op haar been kunnen leggen, haar een kus kunnen geven. Als ik gedurfd had.



(...) en zoende me op mijn mond, een heel andere kus dan ik van mama gewend was. Ik kuste Lydia ook, het ging helemaal vanzelf.

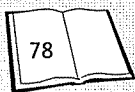
Ommekeer?



Lydia's stem was laag, haar ogen klein van venijn. (...) *Waar bemoeide ze zich eigenlijk mee?*

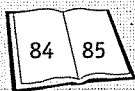


Dat moest er ook nog eens bijkomen, dacht ik. Een Spaanse kaper op de kust.



Waarom liet ze me die film eigenlijk zien? Om me te plagen? Uit te dagen? Jaloers te maken?

Uit?!



Ik begreep ineens dat ze verder wilde gaan dan alleen zoenen en ik wilde opstaan, maar ze had me vast als in een klem. 'Niet doen.' Mijn stem klonk bang (...) 'En laat mijn moeder erbuiten!' (...) 'Een kleuter ben je.' Ze draaide zich om en rende weg.

Hebben de lezers deze ontwikkeling in de gevoelens van Mat voor Lydia zien aankomen tijdens het lezen van het verhaal?

Taal

Peter van Beek verstaat de kunst om taal te gebruiken die veel meer zegt dan er staat. Een voorbeeld hiervan is deze zin, die op bladzijde 15 staat: *We beten weer in onze ijs-hoorns. Het kraken was irritant.*

Wat voor gevoel zit er achter deze zin, als je denkt aan het gesprek tussen Mat en Lydia ervoor?

Kunnen de kinderen meer van dergelijke voorbeelden vinden? Misschien kunnen ze een blad maken waarop ze mooie zinnen verzamelen.

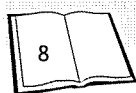
3b Kennis van genres

Laiend is een realistisch verhaal. Het verhaal zou ook getypeerd kunnen worden als een psychologisch verhaal. Immers de ontwikkeling in gevoelens die Mat doormaakt is het belangrijkste thema. Vinden de kinderen dat het verhaal zich in de realiteit ook zo had kunnen afspelen? Hebben ze tijdens het lezen situaties herkend? Een verhaal is 'echt' als je denkt: 'Dat had mij precies zo kunnen overkomen.' Is deze gedachte bij het lezen van het verhaal bij hen opgekomen? Hebben de kinderen gevoelens van Mat herkend? Konden ze zich met hem identificeren? Hoe is hun verhouding ten opzichte van hun ouders? Hebben ze verkering?

Het vertellersperspectief in *Laiend* is dat van Mat. Dat wordt nog benadrukt doordat het verhaal in de ik-vorm is geschreven. Is dit de kinderen opgevallen? Het is net of Mat het verhaal rechtstreeks aan de lezer vertelt. Wat vinden ze van deze manier van vertellen? Wordt het daardoor een persoonlijker verhaal? Vinden ze dat ze Mat zó beter leren kennen? Komen de gevoelens die Mat heeft duidelijker naar voren, dan wanneer een derde persoon het verhaal had verteld? Misschien kunt u het vertellersperspectief in *Laiend* laten vergelijken met dat van een boek waarin de ik-vorm niet gebruikt wordt. Neem dan een boek waarin emoties eveneens een belangrijke rol spelen. Bijvoorbeeld *Rake klappen* of *Gloeierende geheimen*, beide ook uit de serie Villa Alfabet Rood.

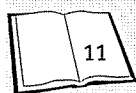
Thema's en motieven

Naast de ontwikkeling van de gevoelens van Mat voor zijn vader en moeder en voor Lydia is het verwerken van het verlies van zijn broertje een thema. Op verschillende plaatsen in het boek kun je lezen hoe hij hiermee bezig is.



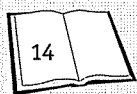
We aten omdat het moest en ik schaamde me. Eten is leven.

En Daan is dood! kun je hier achter lezen. Snappen de kinderen dat Mat zich schaamt?



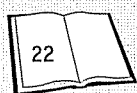
Nog twee weken school, daarna vakantie. Wekenlang thuis, zonder Daan.

Mat ziet nu al op tegen de vakantie, vroeger een periode met de vanzelfsprekende aanwezigheid van een levenslustige vijfjarige kleuter. Nu zal het stil zijn.



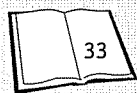
Vorig jaar hadden mama, mijn vader, Daan en ik hier ook gezeten. Daan wilde twee bolletjes en hij had gemorst op zijn shirt.

Mat herinnert zich dingen als hij op plaatsen komt waar ze ook met Daan waren.



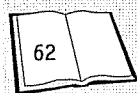
Mijn broertje is dood en de maan staat gewoon aan de hemel, de zon komt op en de wind waait.

Mat kan het niet bevatten dat de wereld doordraait terwijl zijn broertje dood is. De wereld zou toch stil moeten staan na zo'n vreselijke gebeurtenis? Kunnen de kinderen zich voorstellen dat Mat dit denkt?



(moeder en Mat zijn op Daans kamer) 'Weet je nog dat hij zich een keer verstopt had? Papa, jij en ik konden hem niet vinden. Hij lag in de la onder zijn bed, duim in zijn mond en grote pretogen.'

Spullen van Daan roepen herinneringen op. En sommige van die spullen van Daan blijken dierbaar, zoals de brandweerauto's van Daan die Mat nu graag wil hebben en die op zijn bureau staan (bladzijde 61). Het blijkt ook uit de volgende zin:



Lydia pakt een Griekse brandweerauto op en deed het geluid van een sirene na. 'Niet doen,' zei ik. 'Ze zijn van Daan geweest.'

3c Praten over illustraties

De illustraties in *Laiend* zijn van Sjer Jacobs. Bij de illustraties op de bladzijden 9, 26 en 49 zijn bespreeksuggesties opgenomen.

Wanneer het kind het boekprofiel heeft ingevuld, neemt u dit erbij. Welke tekening hebben ze als de mooiste aangemerkt? Laat de kinderen hun keuze motiveren. Hebben ze de illustratie als op zich staand gekozen, of omdat de tekening heel goed past bij een passage uit het verhaal? Kunnen de kinderen vertellen hoe de illustrator tekent: veel lijntekeningen, veel ingekleurde vlakken, of een combinatie daarvan? Laat ze hun ideeën vergelijken met wat de illustrator over zijn werkwijze vertelt op het blad 'Bericht van de illustrator'. De tekst op het blad 'bericht van de illustrator' staat verderop afgedrukt (blz. 189).

Vergelijk met de kinderen de tekeningen in dit boek eens met die in een ander boek. Zoek een boek uit waarin de illustrator een heel andere stijl van tekenen heeft. Laat de verschillen in tekenstijl benoemen. Let op zaken als grote lijnen – details, bijna alleen lijnen – vlakken, realistisch – schetsmatig, sfeer die de tekeningen oproepen, perspectief.

Laiend is een realistisch verhaal. Het boek is niet geïllustreerd met realistische tekeningen. Ze zien er dan ook anders uit dan gewoonlijk bij realistische verhalen. Op het



blad 'Bericht van de illustrator' vinden de kinderen de overwegingen van Sjer Jacobs om dit boek juist zó te illustreren. Ze begrijpen nu waarschijnlijk ook waarom de illustraties bijna allemaal paginagroot zijn. Neem bij een gesprek over de illustraties dit blad erbij en bespreek met de kinderen of zij herkennen wat Sjer bedoeld heeft.

Spreken de 'schilderijtjes' van Sjer Jacobs hen aan? Vinden ze dat deze manier van illustreren heel goed past bij alle gevoelens die in het boek een rol spelen? Welke gevoelens herkennen ze erin, bijvoorbeeld in de illustratie op bladzijde 9? Vinden ze het verdriet dat Mat moet voelen goed getroffen?

Op bladzijde 26 zijn Mat en zijn moeder afgebeeld. Is Mat op deze tekening een 'moederskindje' of spreekt er ook iets anders uit het portret van die twee?

Op bladzijde 49 staan Lydia en Mat. Lydia wil Mat zoenen. Blijkt uit de houding en gezichtsuitdrukking van Mat hoe hij dat vindt?

Dit is het eerste boek dat Sjer Jacobs illustreert. Hij is beeldend kunstenaar die schildert, beelden maakt en plastieken van staaldraad. Op zijn website, www.sjerjacobs.com, vindt u voorbeelden van zijn werk. Laat de kinderen de website eens bekijken en de beelden en schilderijen vergelijken met de illustraties in *Laaierend*. Welke overeenkomsten zien ze? Wat vinden ze van zijn werk? Misschien voelen ze ervoor om een bezoek te brengen aan de galerie van Sjer Jacobs. Het adres is eveneens te vinden op de website.

4 Verwerking

Hierna volgt een aantal kopieerbladen voor verdere verwerking:

4a Boekprofiel;

4b *Laaierend* en ik;

4c *Laaierend* onder de loep;

4d Boekrecensie;

4e Bericht van de illustrator;

4f Titelblad